

1. Ukraina

Hva har Arbeiderpartiet gjort 2021–2025 for å styrke det ukrainske sivilsamfunnet og dokumentasjon av krigsforbrytelser?

Støtte til Ukrainas forsvarskamp er en svært viktig prioritet for Arbeiderpartiet. Siden 2022 har Ukraina vært den desidert største mottakeren av norsk bistand, og vi har vært krystallklare på at vi vil støtte den ukrainske frihetskampen så lenge det er behov for det.

Arbeiderpartiet i regjering har tatt initiativ til, fått bred politisk støtte til å etablere og videreutvikle Nansen-programmet, vedtatt av Stortinget i 2023, med følgende klare mål:

- Beskytte Ukrainas territorium og befolkning mot russiske angrep.
- Opprettholde samfunnskritiske funksjoner.
- Redusere menneskelige lidelser.
- Bidra til å gjenoppbygge et trygt og fritt Ukraina.

Den sivile delen av programmet har omfattet humanitær bistand til både Ukraina og Moldova, med særlig vekt på sårbare og marginaliserte grupper. Vi har prioritert prosjekter for demokratisk utvikling, menneskerettigheter, likestilling og styrking av motstandsdyktighet.

For å dokumentere krigsforbrytelser har Norge støttet internasjonale rettsprosesser, blant annet gjennom Den internasjonale straffedomstolen (ICC) og OSSEs krisemekanismer, som har samlet bevis på menneskerettighetsbrudd og overgrep. Norsk bistand har blitt kanalisert både via sivilt samfunn, ukrainske myndigheter og multilaterale organisasjoner.

Hva vil partiet prioritere i perioden 2025–2029 når det gjelder støtte til Ukraina, styrking av det ukrainske sivilsamfunnet og støtte til dokumentasjon av krigsforbrytelser i Ukraina?

Vi vil videreføre Nansen-programmet og målrette innsatsen mot:

- Styrking av sivilsamfunnet gjennom støtte til demokratiske institusjoner, frie medier og uavhengige organisasjoner.

- Dokumentasjon og rettsoppgjør for krigsforbrytelser i tett samarbeid med ukrainske og internasjonale aktører.
- Langsiktig gjenoppbygging med fokus på utdanning, energisikkerhet, infrastruktur og inkluderende økonomisk utvikling.
- Helhetlig innsats som kobler humanitær bistand, fredsbygging og utvikling for å styrke Ukrainas motstandsdyktighet og redusere fremtidige humanitære behov.

Vi vil fortsette å kanalisere bistand til sivilt samfunn gjennom regionale og multilaterale organisasjoner, og bidra til å knytte Ukraina tettere til europeiske samarbeidsstrukturer.

Hva mener partiet om at Norge og Ungarn er de to eneste landene i Europa som definerer flere ukrainske territorier som trygge for tilbakesending av ukrainere?

Russlands brutale angrepskrig fortsetter, også med en kraftig opptrapping de siste månedene av luftangrep mot alle deler av Ukraina. Ingen områder er direkte trygge i et land utsatt for angrepskrig, men i Europas nest største land er det forskjeller i sikkerhetssituasjonen mellom ulike deler av landet – mellom områder langs frontlinjen og resten av landet, mellom byene og mer landlige områder.

Arbeiderpartiet står solidarisk med Ukraina og Europa også i spørsmålet om ukrainske flyktninger. Derfor følger Norge FNs anbefalinger, og har tett dialog med våre partnere i EU og med ukrainske myndigheter. Vi mener det er viktig å forstå behovene i Ukraina og for å sørge for at de rundt 90 000 ukrainerne i Norge får mulighet til å fullføre utdanning, styrke sin kompetanse og kvalifisere seg til arbeid – tilpasset Ukrainas fremtidige behov.

Den norske støtten til Ukraina skal være langsiktig – vi planlegger for fred mens det fortsatt er krig, og vår innsats skal fortsette etter at krigen er over. Målet er en trygg, verdig og frivillig retur når forholdene ligger til rette, og å sikre at de som vender tilbake, kan bidra til å bygge et fritt, demokratisk og velfungerende Ukraina.

2. Sivilsamfunnsstøtte i Europa, Russland, Sentral-Asia

Prioriteringer 2021–2025

I perioden har Arbeiderpartiet prioritert støtte til sivilsamfunn, demokrati og menneskerettigheter i Europas østlige og sørøstlige randsoner, samt i Russland og Sentral-Asia. Gjennom regionbevilgningene har vi motvirket årsaker til ulikhet og fattigdom og styrket samfunns motstandsdyktighet mot konflikt, fremmed innflytelse og autoritære strømninger. Viktige tiltak har vært:

- Støtte til OSSEs institusjoner, sendelag og krisemekanismer for dokumentasjon av menneskerettsbrudd i Russland, Belarus og Ukraina.
- Bidrag til Europarådets handlingsplaner for Bosnia-Hercegovina, Kosovo, Georgia og Armenia.
- Støtte til belarusisk sivilsamfunn og uavhengige medier, inkludert humanitært fond for ofre for politisk undertrykkelse.
- Prosjekter gjennom UNDP og UN Women for å fremme likestilling, minoritetsrettigheter og sosial inkludering.

Veien videre 2025–2029

Arbeiderpartiet vil:

- Prioritere demokrati, menneskerettigheter og rettsstat i Øst-Europa og Sentral-Asia, kombinert med tiltak for stabilitet og fredsbygging.
- Videreføre støtte til sivilsamfunn.
- Målrette bistand mot å redusere ulikhet, styrke energisikkerhet og fremme regionalt samarbeid.
- Opprettholde fleksibilitet til å bruke midler på humanitær bistand og gjenoppbygging der situasjonen endrer seg raskt.

3. Asyl og visum

Hva mener partiet om retten til å søke asyl, saksbehandlingstid, og hensynet barnas beste og internasjonale forpliktelser?

Norge har et ansvar for å hjelpe mennesker som flykter fra krig og forfølgelse. Vår politikk skal bygge på våre grunnleggende sosialdemokratiske verdier og internasjonale forpliktelser.

Utlendingsforvaltningen har vært under betydelig press over tid, og i en del sakstyper har dette ført til lengre saksbehandlingstid enn det som er ønskelig. Det er ikke vanskelig å forstå at det er en påkjenning for de som må vente lenge på å få svar. UDI styrket i 2024 innsatsen på de eldste sakene, og vi vil fortsette å følge opp saksbehandlingstidene.

Norge skal være en pådriver for at rettigheter for barn på flukt ivaretas, både nasjonalt og internasjonalt. Alle barn skal bli tatt imot på en trygg og god måte som ivaretar deres rettigheter og behov.

Arbeiderpartiet vil sikre at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i behandlingen av alle saker som berører barn. Vi har prioritert barn i alle ledd i utlendingsforvaltningen, økt bemanning på mottak for enslige mindreårige og sikret utvidet rett til fritt rettsråd uten behovsprøving i saker på grunn av gitt straff når utlendingen har barn i Norge.

De fleste saker der det blir spørsmål om utvisning av foreldre med barn i Norge, ender i dag med at det ikke blir fattet vedtak om utvisning. Vi har sikret et alternativ til utvisning i saker hvor barn er berørt, hvor det er umulig for familien å videreføre familielivet i den aktuelle forelderens hjemland, ved at det som hovedregel kreves lengre botid for permanent oppholdstillatelse, istedenfor utvisning.

Hva er partiets holdning til utstedelse av langvarige Schengenvisa til menneskerettsforsvarere?

«Schengenvisa» er vanlig kortidsvisa på 90 dager og er EU-regulert. Langtidsvisa er nasjonale visa som gis for opphold over 90 dager. Det siste gjelder imidlertid ikke for Norge. For langvarig opphold blir det et spørsmål om oppholdstillatelse og ikke visa.

UNHCR har bedt Norge ta imot 5000 overføringsflyktninger, mens Norge har redusert hvert år. Hva er partiets holdning til dette?

Nivået på kvoten for overføringsflyktninger skal ses i lys av nivået på asylankomster fordi alle som kommer hit skal få et sted å bo, mulighet for arbeid og en god integrering. Siden februar 2022 har Norge tatt imot og bosatt flere flyktninger enn de siste 15 årene til sammen. Dette er primært på grunn av situasjonen i Ukraina. De ekstraordinære asylankomstene fra Ukraina tilsier et lavere antall kvoteflyktninger enn i en normalsituasjon. I perioder med lave asylankomster skal UNHCRs anbefalinger om hvor mange kvoteflyktninger Norge bør ta imot, veie tungt.

4. Likestilling og diskriminering:

På hvilken måte har partiet bidratt til å sikre forebygging av vold i nære relasjoner og oppfølging av voldsutsatte i Norge? Herunder tiltak som bidrar til at forhold som bosted eller minoritetstilhørighet ikke blir avgjørende. Hva ønsker partiet å gjøre i kommende periode?

Arbeiderpartiet har lansert en omfattende opptappingsplan på dette feltet, for perioden 2024–2028. Planen omfatter 120 tiltak fra ni departementer og bevilger over 240 millioner kroner til tidlig innsats, avdekking og tverrfaglig oppfølging.

- Omvendt voldsalarm
 - Politiet kan selv ilegge alarm ved brudd eller mistanke om brudd på besøksforbud
 - Bruken har økt fra 20 årlige saker til 281 på ett år (900 % økning)
- RISK-modellen
 - Tverrfaglige team av politispesialister, sosial- og helsepersonell
 - Pilotert med gode resultater i Nordland, Sør-Vest, Sør-Øst og Oslo
 - Skal nå rulles ut i alle politidistrikt
- Lovendringer og styrket rettsvern
 - Samtykkelov: all seksuell omgang uten samtykke er voldtekt
 - Skjerpede straffebestemmelser for utnyttelse av barn

- Ny barnelov som styrker barns beskyttelse ved samvær og omsorg
- Forebygging og avdekking
 - Økt kapasitet ved krisesentre, helsetjenester, barnehus og politidistrikter
 - Kompetansehevingsprogram for ansatte i barnehager, helsestasjoner og skoler
 - Arbeid for lovfestet krav om at alle kommuner utarbeider handlingsplaner mot vold i nære relasjoner
- Partnerdrapskommisjonen
 - Stående kommisjon etablert 1. april 2025 med tilgang til nødvendig informasjon
 - Skal gi råd for forebygging av partnervold og partnerdrap

Hva er de viktigste tiltakene ditt parti har gjennomført for å sikre at lhbtq+-personer i Norge får oppfylt sine grunnleggende menneskerettigheter? Hva er de viktigste tiltakene ditt parti ønsker å iverksette i kommende periode?

Norge har kommet langt. Men alt for mange Skeive blir hetset, trakassert og mer generelt at deres trygghet og frihet blir utfordret. Arbeiderpartiet i regjering har i 2023 lansert en handlingsplan med 49 tiltak for kjønns- og seksualitetsmangfold, som forbyr skadelig praksis, styrker organisasjoner og øker bevissthet i politi og arbeidsliv. Planen skal bidra til å sikre rettigheter, bedre livskvaliteten og bidra til større respekt og mer toleranse for skeive.

- Noen gjennomførte tiltak
 - Forbud mot konverteringsterapi
 - Økte tilskudd til lhbtq+-organisasjoner
 - Gjennomført opplæring og undersøkelser om særskilte utfordringer for LHBTQ+ personer i politiet og i arbeidslivet.
- Prioriteringer 2025–2029
 - Arbeiderpartiet vil først å frem fullføre handlingsplanen som går ut i 2026, som har et særlig fokus på sikre skeive med minoritets- eller religiøs bakgrunn og tiltak for transpersoner og kjønnsinkongruente

- Arbeiderpartiet stiller også til valg på at vi i neste periode bør ha et større fokus på problemene eldre og samiske lhbtq+-personer møter. Det handler blant om å sikre kunnskap i tjenestene og å klare å jobbe holdningsskapende på nye måter.

Ønsker ditt parti å bidra til at høstens valgkamp er fri for hat og desinformasjon knyttet til kjønn og seksualitetsmangfold?

Arbeiderpartiet mener at ansvarlige representanter må bidra til en faktabasert og respektfull debatt uten hatefulle ytringer. Også i Norge har vi sett hva slikt hat og desinformasjon kan føre til, og det minste vi kan kreve av våre representanter er at de tar et slikt ansvar.

5. Desinformasjon og demokrati

Hva vil partiet prioritere i perioden 2025–2029 for å hindre desinformasjon og andre utenlandske påvirkningskampanjer rettet mot Norge?

Støre-regjeringen la 16. juni 2025 frem en strategi for å styrke motstandskraften mot desinformasjon i perioden 2025–2030. Strategien omfatter over 40 tiltak for å styrke motstandskraften mot desinformasjon, fremme åpenhet og verne demokratiet. Sentrale tiltak er:

1. Styrke den kritiske medieforståelsen i befolkningen
 - Økte ressurser til bibliotek og digital inkludering
 - Vurdere å etablere senter for kildebevissthet
 - Støtte tiltak for å øke motstandskraften mot desinformasjon gjennom EØS-midlene
2. Ansvarliggjøre sosiale medier
 - Rask innføring og effektiv håndheving av EU-regelverk som DSA, AI Act og Mediefrihetsforordningen

- Krav til algoritmisk åpenhet og bedre vern av barn og unge
- 3. Styrke redaktørstyrte medier og journalistikk
 - Evaluering av mediestøtteordninger, som er viktig gitt den avgjørende betydningen redaktørstyrte mediene har for et motstandsdyktig samfunn
 - Tiltak for å engasjere unge brukere
 - Støtte til undersøkende journalistikk og redaksjonell kompetanse
- 4. Styrke kunnskap og forskning
 - Utredning av nytt forskningssenter som skal følge utviklingen av det offentlige ordskiftet, inkludert analyser av polarisering og desinformasjon
- 5. Myndighetenes arbeid og samordning
 - Utvide Medietilsynets mandat for å styrke motstandskraften mot desinformasjon og for å analysere algoritmers påvirkning i sosiale medier
 - Helhetlig forebygging og håndtering av utenlandsk påvirkning

6. Menneskerettigheter i norske fengsler

Hva har partiet gjort i perioden 2021–2025 for å styrke menneskerettighetene i norske fengsler, særlig med tanke på faktisk isolasjon, tilgang til fellesskap og psykisk helsevern for innsatte?

Samtlige instanser peker på at den største utfordringen i kriminalomsorgen er for lav bemanning, særlig sammen med dårlig og utdatert bygningsmasse. For å bedre situasjonen har Arbeiderpartiet sammen med våre budsjettpartnere økt bevilgningene til kriminalomsorgen med over 600 millioner kroner, styrket utdanningstilbudet, og prioritert forbedringer for kvinner og ungdomsenheter. Likevel står sektoren fortsatt i en krevende situasjon, og mye gjenstår for å sikre nok bemanning, mindre isolasjon, bedre bygg og et mer rehabiliterende innhold.

I tillegg til dette ønsker vi også å fremheve at vi har gjort viktige grep gjennom å reformer tilsynsrådene og innført fri rettshjelp i saker om sikkerhetscelle og -seng. Begge deler kan bidra til at innsatte litt oftere ikke bare har rett men også får rett.

Hva vil partiet prioritere i perioden 2025–2029 for å sikre at innsatte får tilstrekkelig tid utenfor cellen, bedre tilgang til sosial kontakt og et styrket psykisk helsevern i norske fengsler?

Hvis Arbeiderpartiet får fortsatt tillit til å styre landet, vil vi videreføre innsatsen for en kunnskapsbasert, human og rehabiliterende kriminalomsorg. Vi stiller til valg for å:

- Styrke bemanningen
- Sikre tilstrekkelig soningskapasitet på alle sikkerhetsnivåer
- Utvide ungdomsenheter og unngå fengsling av under 18-åringer i ordinære fengsler
- Sikre fullverdig soningstilbud for kvinner, for å sikre likeverdig straffegjennomføring som menn
- Gi de innsatte mer relevant utdanningstilbud tilpasset arbeidslivet
- Etablere et nytt og samordnet overgangsprogram fra soning til frihet med kommune, NAV og frivillighet
- Styrke rusmestringen og psykisk helsehjelp i samarbeid med helsetjenesten
- Få på plass rehabiliteringstilbud også til domfelte under elektronisk kontroll
- Økt kapasiten i sikkerhetshjem for domfelte med alvorlige psykiske lidelser, som et samarbeid mellom Kriminalomsorgen og Helseforetakene

7. Urfolk og nasjonale minoriteter

Hva har partiet gjort i perioden 2021–2025 for å sikre samers og nasjonale minoriteters rettigheter, inkludert konsultasjon i arealinngrepssaker, vern mot hatprat og diskriminering, og styrking av språk og kultur?

Arbeiderpartiet har kraftig økt bevilgningene til samiske formål, styrket språkopplæring, etablert handlingsplaner mot rasisme og antisemittisme, og utviklet nye veiledningstjenester.

- Bevilgning til samiske formål økt fra 1,25 mrd. til 1,86 mrd. kroner, dvs. 610 millioner kroner.
- Sametingets budsjett vokst fra 543 mill. til 747,5 mill. kroner
- Den nye bokloven sikrer at samisk og kvensk litteratur skal være tilgjengelig i hele landet.
- Ny opplæringslov styrker rettighetene til språkopplæring for elever med kvensk/norskfinsk bakgrunn.
- Ap-regjeringen vil opprette en ekspertgruppe som skal vurdere hvordan barnehagetilbudet til samiske barn kan forbedres og satt av midler i statsbudsjettet for 2025 for utredning av situasjonen for samiske læremidler.
- Vi har bidratt til at Samisk høgskole og UiT kan gi samisk som del av lærerutdanningen i hele landet.
- De samiske fagmiljøene ved Nord universitet er styrket, vi har gitt midler til begynnerundervisning, drift, tolkeutdanning og tolkeprøver ved Samisk høgskole (oppstart høsten 2025), samt til samisk leksikografi ved UiT.
- For å øke kunnskapen om samer og nasjonale minoriteter er det utviklet et e-læringsprogram for offentlig ansatte
- Få etablert en ny veiledningstjeneste som bistår rettighetshavere, utbyggere og myndigheter i store arealdisponeringssaker hvor samiske interesser er berørt i henhold til sameloven. Veiledningen skal bidra til meningsfulle konsultasjonsprosesser, forebygge konflikter og ivareta urfolks rettigheter samtidig som vi bidrar til utvikling, med statlig støtte og uavhengig av kommersielle interesser.
- Sikre gode og stabile rammevilkår for de tradisjonelle samiske næringene, samtidig som det legges til rette for utvikling innen annen næringsvirksomhet som bidrar til å opprettholde bosetting og levende lokalsamfunn

I tillegg:

- I november 2023 la regjeringen fram en ny handlingsplan for å forebygge og bekjempe rasisme og etnisk diskriminering i det norske samfunnet. Status pr. 1. juni 2025 er at de fleste tiltakene pågående og/eller gjennomført.

- I november 2024 la regjeringen fram en ny handlingsplan mot antisemittisme. Det skal være trygt å være jøde i Norge. Antisemittisme er en trussel mot vårt fellesskap. Den jødiske minoriteten i Norge består av om lag 1500 personer. Situasjonen i dag er krevende for mange med jødisk bakgrunn. Krig og konflikt i Midtøsten påvirker omfanget av antisemittisme i Norge. Trusler, hatytringer og diskriminering har økt, og trusselnivået mot jødiske institusjoner er hevet.
- 14. januar 2025 lanserte Ap-regjeringen den første nasjonale handlingsplanen mot hets og diskriminering av samer. Som en oppfølging av handlingsplanen, har vi besluttet å gi Likestillings- og diskrimineringsombudet i oppdrag å igangsette en utprøving av en egen veiledningstjeneste i Nord-Norge med særlig kompetanse om det samiske. Handlingsplanen inneholder 32 tiltak fordelt på følgende tre hovedinnsatsområder:

Hva vil partiet prioritere i perioden 2025–2029 for å hindre nye Fosen-saker, styrke tilliten mellom myndighetene og urfolk/nasjonale minoriteter, og sikre et effektivt vern av deres rett til kultur, språk og identitet?

Arbeiderpartiet vil arbeide aktivt for at samer og nasjonale minoriteter får videreutvikle sin identitet, kulturhistorie og språk. Fornorskningspolitikken har gjort stor skade på urfolk og nasjonale minoriteters språk, identitet og kulturutøvelse. Arbeiderpartiet vil at alle skal ha en reell mulighet til å lære sitt morsmål, bruke det i hverdagen og kunne overlevere det til neste generasjon. For å lykkes med forsoning må vi i fellesskap ta ansvar for å skape trygghet mot hets og trakassering slik at alle føler trygghet i egen identitet.

Våre viktigste løsninger:

- Forbedre tilgang til samisk barnehage og valgfrihet i skole
- Øke rekruttering til samiske språkstudier og lærerutdanning
- Tilgjengeliggjøre samisk og kvensk litteratur nasjonalt
- Styrke fag- og forskningsmiljøer i høyere utdanning
- Utdanne samisktalende helsearbeidere og kartlegge samisk helsetilstand
- Sikre sterk kommuneøkonomi for samiske samfunn
- Tilstrekkelige ressurser til Sametinget nasjonalt og internasjonalt

- Videreutvikle veiledningstjeneste i arealsaker
- Gode rammevilkår for tradisjonelle næringer og bærekraftig utvikling

8. Oljefondet, investeringer og sanksjoner

Vil partiet i perioden 2025–2029 jobbe for at Oljefondet trekker seg ut av selskaper som bryter folkeretten og norske sanksjoner?

Ja, for Arbeiderpartiet er det viktig at Statens pensjonsfond utland (SPU) – også kjent som pensjonsfondet eller Oljefondet – ikke skal være investert i selskaper som medvirker til at stater begår brudd på folkeretten.

For oss er det viktig at rammebetingelsene for Oljefondet er politisk bestemt, men at hverken Stortinget eller regjeringen skal gå inn og detaljstyre investeringene som gjøres fra dag til dag. Vi har politisk fastsatte etiske retningslinjer og et uavhengig Etikkråd som skal overvåke fondets portefølje. Dette skal sikre at Oljefondet ikke eier selskaper som medvirker til en stats folkerettsbrudd. Etikkrådet er faglig uavhengig, og vi har tillit til at rådet og banken følger opp retningslinjene på en god måte.